

ศีลและทิวฏฐิในพรหมชาลสูตรเพื่อชีวิตที่ดีงาม*

PRECEPTS AND VIEWS IN THE BRAHMAJAL SUTRA

FOR A GOOD LIFE

พระสุวัจน์ สุจิตโต (สายสุวรรณ)

Phra Suwat Sucitto (Saisuwan)

วิระยา พิมพ์พันธ์

Wiraya Pimphan

พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร

Phra Mahapongtrathit Sutheiro

พระครูปริยัติสาร

Phrakhru Pariyat Sathorn

พระมหาวิเชียร ธมมวชิโร

Phra Maha Wichian Thammawachiro

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: suwatkey@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “ศีลและทิวฏฐิในพรหมชาลสูตรเพื่อชีวิตที่ดีงาม” ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตที่ดีงาม ทำให้มองเห็นภาพชัดเจนในการที่จะดำเนินชีวิตของสังคมในแง่ของความคิดเห็นที่แตกต่างกันทุกแง่มุมของสังคมไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน การใช้ความรุนแรงโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นการนำหลักธรรมเรื่องศีลและทิวฏฐิ มาปฏิบัติใช้ในสังคมจึงถือเป็นแนวทางที่ถือได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของชนหมู่มาก สิทธิมนุษยชนและหลักของศีลและทิวฏฐิ ในพระพุทธศาสนาล้วนมีการส่งเสริมให้ปฏิบัติกระทำจนชั่ว สนับสนุนให้กระทำความดีต่อกันในฐานะที่เป็นมนุษย์และพัฒนาชีวิตของคนในสังคมให้เข้าถึงสันติสุขทั้งด้านส่วนตัวและส่วนรวมตลอดไป ในพระพุทธศาสนา ปรากฏหลักธรรมเรื่องศีลและทิวฏฐิในพรหมชาลสูตร กล่าวถึงเรื่อง ตีเตียนพระ

* Received 20 April 2022; Revised 5 May 2022; Accepted 5 June 2022

พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และกล่าวชื่นชมในพระพุทธศาสนา คำสอนนี้สอนให้ตระหนักถึงเสรีภาพแห่งความคิด มโนธรรม หรือการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สอดคล้องตามปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อคนในสังคมมีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาย่อมส่งผลให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดน้อยลง สังคมไทยจะเป็นสังคมที่น่าอยู่ มีความสงบสุข สันติ เอื้ออาทรต่อกัน คนในสังคมมีความรักใคร่ปรองดอง ซึ่งจะเป็นเหตุเป็นผลให้การพัฒนาความเป็นอยู่และดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขอย่างดีงามตลอดไป

คำสำคัญ: ศิลและทฤษฎี, พรหมชาลสูตร, เพื่อชีวิตที่ดีงาม

Abstract

The objective of this article was to study the subject of “Salience and Diligence in the Brahmajal Sutra for a Good Life”. good life It gives a clear picture of how society lives in terms of different opinions in every aspect of society, whether it is the condition of human rights problems. The use of violence without going through the judicial process Therefore, applying the principles of morality and ethics to practice in society is a guideline that can be considered for the benefit and happiness of the masses. Human rights and principles of precepts and views in Buddhism all promote the refusal to do evil. encourage each other to do good deeds as human beings and develop people's lives in society to attain peace, both personal and collective forever in buddhism Appears the principle of morality and view in the Brahmajal Sutta talk about criticize the Buddha, the Dharma, the Sangha and praise the Buddha. This teaching teaches us to be aware of freedom of thought, conscience or living a life that is sanctioned in accordance with the Universal Declaration of Human Rights When people in society have a good heart, morality and ethics, adhere to and follow the principles of Buddhism, it will result in less human rights violations. Thai society will be a livable society with peace, tranquility, caring for each other. People in society have love and reconciliation. This will

be the reason for the development of living and living peacefully and virtuously forever.

Keywords: Precepts and views, Brahma Chan Sutra, good life

บทนำ

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่พึงามคือคนที่มีความสุข คือคนที่มีความสมหวัง เป็นคนที่สามารถประกอบกิจการงานประสบความสำเร็จตามความปรารถนามีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัวหรือวิตกกังวล มีอารมณ์มั่นคง มีความอดทนและมีความสามารถต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นคนที่ยอมรับความจริงในชีวิต ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม คนที่มีความสุขก็คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีสิทธิเสรีภาพในสังคม เป็นคนที่สามารถปรับตัวได้อย่างดีในการดำรงชีวิตประจำวัน ความสุขเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เป็นการมองชีวิต มองตัวเอง และมองผู้อื่น ดังนั้นความสุขจึงเกิดขึ้นได้กับคนทุกชั้นไม่ว่า ผู้ดี มั่งมี หรือยากจน การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขถ้ามองในด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย วัฒนธรรม ค่านิยม กฎหมาย ระเบียบวินัย จารีตประเพณี ความคิด ความเชื่อ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และที่สำคัญมากคือระบบความสัมพันธ์และสิทธิเสรีภาพของคนในสังคม ถ้าสิ่งต่างๆ ที่กล่าวถึงเกิดปัญหาขึ้นเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อทุกอย่างและผลสุดท้ายก็คือปัญหาของคนในสังคม ดังนั้นสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นไปอย่างดีงามตามรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่ควรได้รับการยอมรับเคารพและให้เกียรติ ว่า มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันมีศักดิ์ศรีไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุความแตกต่างทาง เชื้อชาติสีผิว ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม มนุษย์ควรมีสิทธิเสรีภาพมีความเสมอภาค ภายใต กฎหมายเดียวกัน ได้รับการปฏิบัติฉันพี่น้องเสมือนครอบครัวเดียวกัน มีสิทธิเลือกที่อยู่ มีเสรีภาพใน การแสดงออกเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ไม่ถูกกระทำอย่างทารุณโหดร้าย การพิจารณาความผิด ของบุคคลต้องกระทำด้วยกระบวนการยุติธรรมที่เปิดเผยและโปร่งใส ที่กล่าวมานี้ เพื่อให้มวลมนุษย์ ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนความแตกต่างในด้านต่างๆ

แต่ในปัจจุบันมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก อาทิ มีการทำลาย ชีวิตมนุษย์อย่างทารุณโหดร้าย ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การจับกุมคุมขังด้วยความไม่เป็นธรรม การปิดกั้นการ แสดงออก การค้ามนุษย์ การค้าแรงงานข้ามชาติ การใช้แรงงานเด็ก การค้าประเวณี การล่วงละเมิด ทางเพศแก่เด็กและสตรี การเลือกปฏิบัติต่อผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ เป็นต้น การละเมิดสิทธิ มนุษยชนดังกล่าวนี้วันวันจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ลดน้อยลง ตามลำดับ

จึงเห็นได้ว่า มนุษย์ควรอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข มีการยอมรับความเป็นมนุษย์ด้วยกันอย่าง จริงใจไม่มีการเลือกปฏิบัติ การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ควรจะลดลงโดยเฉพาะ ประเทศไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองพระพุทธศาสนา หลักธรรมในเรื่องของศีลและทิวฐิ เป็นหลัก ศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ มนุษยชน ซึ่งได้กำหนดความเท่าเทียมกันของมนุษย์ หากพุทธศาสนิกชนยึดถือเป็นหลักปฏิบัติก็จะ สามารถกล่อมเกลาคิดใจคนไทยให้มีความรักเมตตา กรุณาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันจะทำให้สังคม มีความสงบร่มเย็นตลอดไป ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ เสนอบทความ เรื่อง ศีลและทิวฐิในพรหมชาลสูตรเพื่อชีวิตที่ดีงาม เพื่อเป็นแนวทางในการ ปกป้องคุ้มครอง ส่งเสริมสิทธิ มนุษยชนและลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้ลด น้อยลง

ความเป็นมา แนวคิดและหลักการสำคัญของพรหมชาลสูตร

ศีล คืออะไร ศีลมีกี่ระดับ แต่ละระดับมีข้อปฏิบัติอย่างไร และทิวฐิ คืออะไร ในที่นี้ หมายถึงทิวฐิแบบไหน มีทั้งหมดเท่าไร ทิวฐิเบื้องต้นกล่าวถึงเรื่องไร ทิวฐิเบื้องต้นปลายกล่าวถึง เรื่องอะไร ความสงสัยทั้งหมดนี้ จักได้กล่าวอธิบายในพรหมชาลสูตร โดยลำดับ ดังนี้ พรหมชาล สูตร ว่าด้วยข่ายอันประเสริฐ ค ว่า ข่ายอันประเสริฐ หมายถึง พระสัพพัญญุตญาณของ พระพุทธเจ้า ที่เป็นเหตุให้ทรงรู้ทิวฐิหรือลัทธิต่างๆ ที่แพร่หลายอยู่ในสมัยพุทธกาล อย่างแจ่ม แจ่มโดยมีชื่อเรียกอีก 4 ชื่อ คือ อตถชาลสูตร (ข่ายแห่งประโยชน์) ธัมมชาลสูตร (ข่ายแห่ง ธรรม) ทิวฐิชาลสูตร (ข่ายแห่งทิวฐิหรือลัทธิ) (ที่.ส. 9/1/1) และสังคามวชิยสูตร (ตำราพิชัย สงครามใช้สู้รบทั้งหลาย) พระพุทธเจ้าพร้อมหมู่พระสงฆ์ขณะเดินทางระหว่างกรุงราชคฤห์กับ เมืองนาลันทานั้น มีปริพาชกชื่อ สุปปิยะ ซึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์มี

ศิษย์ชื่อ พรหมทัตมานพ เดินตามหลังไปอยู่นั้นกล่าวสรรเสริญฯ เมื่อเข้าสู่ที่พักแรมตอนกลางคืน พวกภิกษุจึงนำเรื่องศิษย์ กับอาจารย์กล่าวขัดแย้งกันสู่การสนทนา เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาและทรงทราบเรื่องจึงตรัสเตือนไม่ให้โกรธ เมื่อมีผู้ติเตียนไม่ให้ยินดีหรือเหลิง เมื่อมีผู้สรรเสริญแล้วตรัสสอนว่า คนอาจกล่าวชมเชย พระองค์ด้วยศีล 3 ชั้น คือ ศีลอย่างเล็กน้อย ศีลอย่างกลาง และศีลอย่างใหญ่ ดังนี้(กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม, พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน ตอนว่าด้วยพระสูตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2550, หน้า 101) “ภิกษุทั้งหลาย ถึงคนพวกอื่นจะฟังกล่าวติเตียนเรา กล่าวติเตียนพระธรรม หรือกล่าวติเตียน พระสงฆ์ก็ตาม พวกเธอไม่ควรผูกอาฆาตแค้นเคืองขุ่นใจในคนพวกนั้น” ภิกษุทั้งหลาย ถึงพวกคนเหล่าอื่นจะฟังกล่าวยกย่องเรา กล่าวยกย่องพระธรรม หรือกล่าวยกย่องพระสงฆ์ก็ตาม พวกเธอไม่ควร ทำความรื่นเริงดีใจหรือกระหม่อมใจต่อพวกเขา(ที.สี. 9/5/3.) พระพุทธองค์ตรัสว่า ข้อที่ปุถุชนกล่าวยกย่องตลาคต ก็ฟังกล่าวด้วยเรื่องเล็กน้อยต่ำต้อยเพียงเรื่องระดับศีลเท่านั้น” (ที.สี. 9/27/10) ซึ่งจะได้กล่าวถึงเรื่องศีลและทิวฏฐิในพรหมชาลสูตร

แนวคิดพื้นฐานเรื่องศีลและธรรมในพรหมชาลสูตร

ศีล คือ ข้อปฏิบัติตนขึ้น พื้นฐานที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข และไม่มีการ เบียดเบียนซึ่งกันและกันของบุคคลในสังคม ในพรหมชาลสูตรพระพุทธเจ้า ทรงประกาศศีล 3 ระดับคือ จุลศีล มัชฌิมศีล และมहाศีล สำหรับพระภิกษุ เป็นศีลที่สอดคล้องกับศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 ซึ่งมุ่งเน้นเป็นหลักปฏิบัติสำหรับบรรพชิตคือการรักษาพรหมจรรย์ เรื่องศีล 3 ระดับ พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่างแล้ว ทรงชี้ให้เห็นว่า ปุถุชนที่กล่าวยกย่องพระองค์ นั้น อาศัยศีลเป็นสาเหตุทั้งสิ้น โดยบางคนยกย่องเพราะจุลศีลบ้าง เพราะมัชฌิมศีลบ้าง หรือ เพราะมหาศีลบ้าง ศีลทั้ง 3 ระดับ มีเนื้อหาพอสังเขปดังนี้

ศีลอย่างเล็กน้อย (จุลศีล) สำหรับคำว่า ศีลอย่างน้อย มีทั้งหมด 26 ข้อ บางข้อมีความสอดคล้องกับศีล 5 และศีล 8

ศีลอย่างกลาง (มัชฌิมศีล) สำหรับศีลอย่างกลาง มีทั้งหมด 10 ข้อ บางข้อมีความสอดคล้องกับศีล 8 และศีล 10 ในปัจจุบัน

ศีลอย่างใหญ่ (มหาศีล) สำหรับศีลอย่างใหญ่ มีทั้งหมด 7 ข้อ เป็นศีลที่มีความสอดคล้องกับภิกษุศีล 227 และ ภิกษุณีศีล 311 ในปัจจุบัน พรหมชาลสูตรเป็นพระสูตรที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเฉพาะของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ เน้นศีล สมาธิปัญญา ตามลำดับ เนื้อความในพรหมชาลสูตรจึงเริ่มต้นด้วยศีล สมาธิและปัญญา โดยลำดับ และสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางความคิดลัทธิธรรมที่ลึกซึ้งทั้งนั้น ถ้า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลพิษนักปราชญ์ก็ ย่อมจะทำให้คนเป็นปราชญ์ที่ยิ่งปราชญ์ เฉกเช่น พระพุทธเจ้าได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุลศีล มัชฌิมศีลและมหาศีล 1) สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของนักบวชที่มีวัตรปฏิบัติจริยาวัตรใน การเผยแผ่ การดำเนินชีวิต การเลี้ยงชีพที่แตกต่างกัน 2) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของ พระพุทธเจ้าที่อยู่ในสถานการณ์ที่บีบคั้นด้วยความขัดแย้ง 3) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นของ พระพุทธเจ้าที่แตกต่างไปจากสมณพราหมณ์กลุ่มอื่น ๆ 4) สะท้อนให้เห็นว่าเรื่องใหญ่มีโทษหนัก รักษาง่าย ละเมิดยากนั้น ถือว่าเป็นเรื่องง่ายสำหรับพระพุทธเจ้า ส่วนเรื่องเล็กมีโทษเบาคนรักษา ยาก ละเมิดง่ายนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญของพระพุทธเจ้าที่ทรงไม่ทำเช่นนั้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีในพรหมชาลสูตร

ศีลและทฤษฎี เป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชนเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างอิสรภาพ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่ภิกษุทั้งหลายว่า หากมีใครมาตีเตียนพระรัตนตรัยก็มีให้โกรธ และหากมีใครมาสรรเสริญพระรัตนตรัยก็มีให้ยินดีหรือหลง จูฬศีล เป็นพื้นฐานการปฏิบัติที่ดีของมนุษย์ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน ตามคำปรารภในปฏิกุญญาสากฯ ที่ว่าทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิกุญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิตใดๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา การคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ บุคคลใดๆ จะถูกทรมาน หรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษโหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้โดยพระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้ว่าหากมีใครคิดจะสรรเสริญพระพุทธเจ้าแล้ว เพียงแค่สรรเสริญการปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า

ในจุฬศัล ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานก็เพียงพอที่จะสรรเสริญแล้ว นอกจากนี้ พระพุทธเจ้ายังสอนให้หยุดการกระทำโดยการไม่ฆ่าสัตว์ และมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งปวง การไม่จองจำ แสดงให้เห็นถึงการไม่กักขัง หน่วงเหนี่ยวอันเป็นการละเมิดสิทธิในร่างกาย การวางอาวุธ การไม่ฆ่าฟัน การไม่ฆ่าสัตว์ ก็แสดงให้เห็นถึงการวางอาวุธทั้งหลายที่ใช้ในการนำไปทำร้ายผู้อื่น เพื่อที่ผู้อื่นอยู่อย่างปลอดภัยไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้ใดหยิบอาวุธขึ้นมาทำร้ายกัน(พระปัลลวะวชิระ วชิรญาณโณ, ,23/9/61.)

ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่สงบเย็น และเป็นประโยชน์

“สงบเย็น” หมายถึง จิตใจที่ไม่มีความทุกข์ ไม่มีความรุ่มร้อน เพราะไม่ถูกกิเลสครอบงำ รังควาน ยิ่งปลอดจากกิเลสได้ยิ่งดี เพราะความรุ่มร้อนในจิตใจเกิดขึ้นได้เพราะมีกิเลสครอบงำ ทำให้จิตใจไม่มีความสงบเย็น ไม่มีความสุข แน่ใจว่าทุกชีวิตต้องการความสุข แต่ความสุขมีหลายชนิด หลายระดับ หลายประเภท แล้วสุขอะไรที่ประเสริฐสุด พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี” และความสงบสูงสุดก็คือ นิพพาน แต่หากยังไม่ถึงขั้นนั้น อย่างน้อยก็ควรดูแลรักษาใจไม่ให้กิเลสครอบงำ ไม่ปล่อยให้ความโลภ โกรธ หลงมารังควานจิตใจ ทำให้ความเห็นแก่ตัวลดลง จึงบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้มากมาย ยิ่งบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นมากเท่าใด ชีวิตก็ยิ่งมีคุณค่ามากเท่านั้น แต่จะบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้มากก็ต่อเมื่อเราเข้าถึงความสงบเย็นในจิตใจ “สงบเย็น” นั้นหมายถึงประโยชน์ตน ส่วนคำว่า “เป็นประโยชน์” หมายถึง ประโยชน์ท่าน

พุทธศาสนามองว่าชีวิตที่ดีคือ ชีวิตที่ถึงพร้อมทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน ถ้าเกิดประโยชน์ตน คือจิตใจสงบเย็น แต่ไม่ได้ก่อประโยชน์ท่านเลย ยังไม่ถือว่าเป็นชีวิตที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ในทางตรงข้ามแม้ทำประโยชน์ท่าน แต่ไม่เกิดประโยชน์ตน คือทำเพื่อผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลส่วนรวม แต่จิตใจตัวเองรุ่มร้อน ไม่มีความสุข ประโยชน์ตนจะถึงพร้อมจนกระทั่งสัมผัสกับความสงบเย็นได้ก็เพราะมีศีลและทugend เมื่อศีลและทugend ถึงพร้อม เห็นแจ้งในสัจธรรม รู้ว่าสิ่งต่าง ๆ ไม่มีอะไรที่จะยึดมั่น ถือมั่นได้ ก็ปล่อยวาง เมื่อไม่ยึดติด ถือมั่นในสิ่งใดว่าเป็นตัวเป็นตน กิเลสก็ไม่มีที่ตั้ง ความทุกข์ โดยเฉพาะความทุกข์ใจก็เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะความทุกข์ใจนั้น ถึงที่สุดแล้วเกิดจากความยึดติดถือมั่นในตัวตน รวมทั้ง ยึดอยากให้เที่ยง อยากให้สุข

อยากให้มันเป็นของเรา หรืออยู่ในอำนาจของเรา ศิลและทฤษฎีที่ถึงพร้อมจะนำไปสู่ความสงบเย็น และเมื่อไม่มีความยึดติดถึมั่นในตัวตน ความเห็นแก่ตัวไม่มี ความกรุนาก็จะเจริญงอกงาม นำไปสู่การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นอย่างเต็มที่และอย่างแท้จริง ฉะนั้น “สงบเย็นและเป็นประโยชน์” ในด้านหนึ่ง หมายถึง การถึงพร้อมด้วยประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน และอีกด้านหนึ่งหมายถึง การถึงพร้อมทั้งปัญญาและกรุณา พระพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างของผู้ที่ถึงพร้อมด้วยศีล ในเมื่อชาวพุทธมีพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่าง ปณิธานสูงสุดของชาวพุทธจึงได้แก่ การเจริญรอยตามพระองค์ นั่นคือการพัฒนาตนให้ถึงพร้อมด้วยศีล เมื่อศีลถึงพร้อมก็เกิด ความสงบเย็น และถึงพร้อมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นย่อมเกิดขึ้นตามมา คำว่า “สงบเย็นและเป็นประโยชน์” จึงกินใจความสำคัญของพุทธศาสนา โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงอุดมคติของชีวิต เมื่อเราเห็นชัดว่าจุดมุ่งหมายของชีวิตคือ ความสงบเย็น และประโยชน์ คราวนี้เราก็นำสู่การออกแบบชีวิต ชีวิตของคนเรามีอยู่ 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ กาย ใจ และ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งอื่น “ผู้อื่น” หมายถึงคนในครอบครัว พ่อแม่ ลูกหลาน ญาติพี่น้อง ไปจนถึงเพื่อนมนุษย์หรือสังคมส่วนรวม นอกจากความสัมพันธ์กับคนแล้ว เรายังมีความสัมพันธ์กับสิ่งของ ปัจจัยสี่ วัตถุ สิ่งเสพ เพราะเราทุกคนต้องมี แม้กระทั่งพระองค์เองยังต้องมีบริวาร 8 “สิ่งอื่น” ยังรวมไปถึงสรรพสัตว์ รวมไปถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อเราจะวางแผนชีวิตก็ต้องทำให้ 3 ส่วนนี้เจริญงอกงามอย่างสมดุลกัน คือสมดุลกันทั้งกาย ใจ และความสัมพันธ์ ชีวิตที่สงบเย็น และเป็นประโยชน์จะเกิดขึ้นได้ ต้องพัฒนา 3 ส่วนนี้ให้เจริญงอกงาม จะเห็นได้ชัดว่าถ้าเราพัฒนา กายกับใจให้ดี จะเกิด “สงบเย็น” ได้ง่ายขึ้น และถ้าเราพัฒนาความสัมพันธ์ ก็จะทำให้ “ประโยชน์” หรือ การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้คนและสิ่งแวดล้อม เป็นไปด้วยดี เมื่อเรารู้ว่าชีวิตของเราควรเป็นไปเพื่อความสงบเย็นและเป็นประโยชน์ เราต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้ง 3 ส่วนนี้ วิธีการดังกล่าวพุทธศาสนาเรียกว่า “ไตรสิกขา” หรือ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยเราควรจัดเวลาให้กับการพัฒนาดังกล่าว อย่างครบถ้วนและได้สมดุล

สิทธิมนุษยชนสิทธิต่างๆ ที่มนุษย์แต่ละคนได้มาเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย และทุกคนสามารถปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนได้โดยชอบธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะคือ เป็นสิทธิที่ติดตัวมา กับมนุษย์ (Inherent) เป็นสิทธิที่เป็นสากล (Universal) เป็นสิทธิที่ไม่อาจถ่ายโอนให้แก่กันได้ (Inalienable) และเป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (Indivisible) สิทธิดังกล่าวนี้มีความ

เป็นสากล และเป็นนิรันดร์ ดังนั้น จุดมุ่งหมายของสิทธิมนุษยชน เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุข ความเสมอภาคของ มวลมนุษยชาติในโลก หลักธรรมที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนใน พระพุทธศาสนา เป็นแนวปฏิบัติที่ถือได้ว่าเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สุขของชนหมู่มากโดยไม่มี ประมาณ ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติฐานะทางสังคม ภาษาและศาสนา เช่น หลักศรัทธา ความเชื่อ หลักกรรม หลักเบญจศีลและเบญจธรรม เป็นต้น จัดเป็นหลักการปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประโยชน์สุขแก่ผู้ปฏิบัติซึ่งมีอยู่หลายระดับแห่งการเข้าถึง ตามความรู้ความสามารถ ทาง สติปัญญาของแต่ละบุคคล มีความสอดคล้องกลมกลืนกันสนับสนุนกันจากระดับต้นไปสู่ ระดับกลาง หนุนเนื่องไปสู่ระดับสูง ตามลำดับ ด้วยการปฏิบัติฝึกฝนพัฒนาตนตามหลักการ ก่อให้เกิด ประโยชน์ 3 อย่าง ได้แก่ อัตตัตถประโยชน์(ประโยชน์ส่วนตน) ปรัตถประโยชน์ (ประโยชน์ของผู้อื่น) และอุภยัตถประโยชน์(ประโยชน์ร่วมกัน) ทั้งนี้ สิทธิมนุษยชนและศีลใน พรหมชาลสูตรล้วน มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติความชั่ว สนับสนุนให้กระทำความดีต่อกันในฐานะที่เป็น มนุษย์ศีลในพรหมชาลสูตรจึงอยู่ในฐานะสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาชีวิตมวลมนุษย์ให้ เข้าถึงสันติสุขทั้งด้านส่วนตัวและส่วนรวมตลอดไป

ในทัศนะของมิลล์ ปัจเจกบุคคลใช้เสรีภาพในการดำเนินชีวิต เสรีภาพ ทางความคิด เห็นในด้านสังคม ด้านศาสนา ได้เต็มที่ ตราบที่ไม่ละเมิดเสรีภาพ ของผู้อื่นและก่ออันตรายทาง กายภาพแก่คนอื่น โดยเฉพาะเสรีภาพทางความ คิดเห็น หรือ “เสรีภาพในการพูด” (free speech) ในทัศนะของมิลล์ย่อม สอดคล้องกับหลักการที่ว่า “ถึงข้าจะเดียดฉันท์สิ่งที่ท่านพูด แต่จักขอกปกป้องสิทธิ ที่จะพูดของท่านไว้ด้วยชีวิต” (ไนเจล, 2560) หลักการนี้ถูกรับรองโดย ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ข้อที่ 19 ความว่า ทุกคนมีสิทธิใน อิสระภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก ทั้งนี้ สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพที่จะถือเอาความเห็น โดยปราศจากการ แทรกแซง และที่จะแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารและ ข้อคิดผ่านสื่อใด และโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน (ไนเจล, 2560) จะเห็นว่าเสรีภาพในกรอบคิดศีลธรรม คือสิ่งบ่ง บอกความเป็น มนุษย์และประโยชน์สุขส่วนรวม เราปกป้องความเป็นมนุษย์ของเราด้วยการใช้ เสรีภาพกระทำการที่ถูกต้องทางศีลธรรม ขณะเดียวกันเราปกป้องความยุติธรรม ทางสังคม ประโยชน์สุขของส่วนรวม หรือความก้าวหน้าของมนุษยชาติด้วยการ ใช้เสรีภาพแสดงเจตจำนง ในเรื่องสาธารณะต่างๆ จึงไม่ใช่เพียงว่าเราต้องมีเสรีภาพ เชิงลบ (negative freedom) คือมี อิสระจากการถูกบังคับ กดขี่ ปิดกั้นเท่านั้น แต่เราต้องใช้เสรีภาพเชิงบวก (positive freedom)

กระทำสิ่งที่ถูกต้องทาง ศีลธรรม และปกป้องความยุติธรรม ประโยชน์สุขของสังคมและความก้าวหน้า ของมนุษยชาติ บนฐานของการเคารพความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ด้วย พูดอีกอย่างว่า เสรีภาพในกรอบคิดศีลธรรมไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว แต่เป็นคุณค่าเชิงอุดมคติ และเป็นสิ่งที่เราต้องใช้ให้เป็นจริง เสรีภาพอันเป็น แกนกลางของศีลธรรมโลกวิสัย จึงเป็นรากฐานของสิทธิมนุษยชนและ ประชาธิปไตย และทำให้สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย เป็นไปได้จริงในทาง ปฏิบัติ

การพัฒนาชีวิตตามหลักศีลและทฤษฎีชีวิตที่ดีงาม

ศีล หมายถึง ความปกติของกาย วาจา และจิตใจขณะใดที่กาย วาจา และใจของเรา เป็นปกติ มิได้ก่อทุกข์โทษเบียดเบียน ทำร้ายทั้งผู้อื่นและตนเอง ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อน อันจะส่งผลให้สังคมอยู่อย่างปกติสุข ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีกฎระเบียบหลักประพจน์ปฏิบัติกันซึ่งในขณะนั้นความเป็นศีลก็เกิดขึ้นมีขึ้นแล้วตามธรรมชาติของมันเอง และเป็นศีลแท้ ศีลจริงด้วย นำสู่ข้อปฏิบัติเพื่อความประพจน์ที่ดีงาม ไม่ว่าด้วยวิธีหรืออุบายใดก็ตามย่อมรวม เป็นศีล เมื่อบุคคลมีศีลมีความเป็นปกติ สังคมย่อมสงบสุขเพราะอาศัยความเป็นปกติเรียบร้อย ของสมาชิกในสังคม ศีลในฐานะเป็นเหตุให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีลเป็นคุณธรรม พื้นฐาน เป็นเครื่องควบคุมกาย วาจาของมนุษย์ ให้เรียบร้อยเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบ สุขปลอดภัยไม่ต้องหวาดระแวงหรือกลัวอันตราย หรือกลัวจะถูกเบียดเบียนทำร้าย ไม่ว่าจะมาจากที่ใดหรือวิธีใดก็ตาม หากสังคมใดไม่มีศีลก็จะทำให้เกิดความแตกแยก สังคมไม่สงบสุข เกิด ความหวาดระแวงต่าง ๆ นานา “ทฤษฎี” เพราะเป็นจุดตั้งต้นและจุดพลิกผันที่สามารถนำชีวิตและ สังคมไปสู่ความทุกข์หรือความดับทุกข์ก็ได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าทฤษฎีชนิดใดเป็นตัวนำ ถ้าเริ่มต้น ด้วยความเห็นความเชื่อที่ผิดเป็นมิจฉาทิฐิ หรืออวิชชา ก็จะทำให้กระบวนการทำงานทางจิต (สังขาร) เกิดความผิดพลาดตามไปด้วย แล้วส่งผลให้วิถีชีวิตดำเนินไปในเส้นทางแห่งความทุกข์ ถ้ามองในแง่ “ปัญญาธรรม” ก็เรียกว่า เป็นตัวที่ทำให้ปัญหาชีวิตเกิดความยุ่งยากซับซ้อน เน้นช้ายึดยาวอยู่ในวังวนแห่งสังสารวัฏ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเริ่มต้นด้วยความเห็นความเชื่อที่ ถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ ก็จะทำให้กระบวนการทำงานทางจิต ความดำริ หรือการคิดมุ่งหวัง (สัมมาสังกัปปะ) เกิดความถูกต้องตามไปด้วย แล้วส่งผลให้วิถีชีวิตดำเนินไปในเส้นทางแห่ง

อริยมรรคหรือทางดับทุกข์ ดังนั้น มิจฉาทิฏฐิและสัมมาทิฏฐิ จึงได้ชื่อว่าเป็นจุดตัดแยกระหว่างทางสร้างปัญหากับทางสิ้นปัญหา พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบไปด้วยธรรม 3 ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้ ธรรม 3 ประการ คือ 1) ตนเองเป็นมิจฉาทิฏฐิ 2) ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฏฐิ 3) เป็นผู้พอใจความเป็นมิจฉาทิฏฐิ และทรงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม 3 ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ธรรม 3 ประการ คือ 1) ตนเองเป็นสัมมาทิฏฐิ 2) ชักชวนผู้อื่นให้เป็นสัมมาทิฏฐิ 3) เป็นผู้พอใจความเป็นสัมมาทิฏฐิ

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับศีลและทิฏฐิในพระสูตรนี้ เป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชนเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างอิสรภาพ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่ภิกษุทั้งหลายว่า หากมีใครมาตีเบียนพระรัตนตรัยก็มีให้โกรธ และหากมีใครมาสรรเสริญพระรัตนตรัยก็มีให้ยินดีหรือหลง

คำสอนนี้ สอดแทรกแนวคิดอันเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชน ในเรื่องของการให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยอิสรภาพในการพูดและความเชื่อ รวมทั้งสิทธิและอิสรภาพในความคิดเห็น อันสามารถนำมาปรับใช้กับสังคมปัจจุบันได้ดังการสอนให้มีความอดทนในการรับฟังความคิดเห็น เพราะหากไม่มีความอดทนในการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ หรือจากเสียงส่วนน้อยในสังคมแล้ว ก็อาจมีการใช้กำลังต่อกันในการทารายต่อผู้แสดงความคิดเห็นนั้น เพียงเพราะรับไม่ได้หรือโกรธเคืองหากจะมีผู้มาแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะในทางวิพากษ์วิจารณ์

นอกจากนี้ การสอนไม่ให้หลงยินดีเพลิดเพลินไปกับสรรเสริญชื่นชมนั้น ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำมาปรับใช้กับชีวิต เพราะหากผู้คนทั้งหลายต่างหลงเพลิดเพลินกับคำชื่นชมแล้ว ก็อาจไม่ทราบถึงความคิดเห็นอีกด้านหนึ่ง และทำให้เข้าใจผิดไปได้ว่า ตนทำถูกต้องไปเสียทุกอย่าง เพราะสิทธิมนุษยชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากบริบทในสังคมไม่ส่งเสริมหรือกลายเป็นการขัดขวาง สิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นของคนในสังคม เพราะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนี้จะพื้นฐานก้าวสู่ขั้นต่อไปในการยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชาติพันธุ์ เพศ ภาษา ศาสนา อุดมการณ์ และความแตกต่างหลากหลายอื่นๆ คำสอนของพระพุทธเจ้าดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเตือนสติและเป็นเสมือนเข็มทิศชี้ทางให้สังคมในปัจจุบันตระหนักและเข้าใจในสิทธิเสรีภาพดังกล่าว

สรุป

วิเคราะห์เชิงมุมมองในแง่มุมมองของการใช้หลักการ และนำความเห็นในปัจจุบันมาเปรียบเทียบ ซึ่งมองเห็นประเด็นดังนี้

1) เหตุใดจึงต้องนำพรหมชาลสูตรมาแสดงไว้เป็นพระสูตรแรกในพระสูตรตันตปิฎก พระสูตรในพระสูตรตันตปิฎก มิได้ถูกเรียบเรียงตามกาลเวลาที่พระสูตรถูกแสดง แต่ถูกจัดเรียงเรียงเป็นหมวดหมู่ตามความเหมาะสม พระสูตรแรกที่ถูกแสดงไว้ในพระสูตรตันตปิฎก คือ “พรหมชาลสูตร” พระพุทธเจ้าทรงแสดง อัมมจักกัปปวัตตนสูตรไว้เป็นพระสูตรแรก หลังตรัสรู้ เหตุใดจึงไม่นำอัมมจักกัปปวัตตนสูตรมาแสดงเป็นพระสูตรแรกในพระสูตรตันตปิฎก แต่กลับนำพรหมชาลสูตรมาแสดงไว้เป็นพระสูตรแรก

การเรียบเรียงลำดับของพระสูตรเช่นนี้ ย่อมต้องมีเหตุผลอันลึกซึ้ง ซึ่งพระอรหันต์ทั้งหลายที่ได้ร่วมกันทำการสังคายนาได้พิจารณาไว้ดีแล้ว ในที่นี้ จะขอวิเคราะห์เหตุผลการนำพรหมชาลสูตรขึ้นแสดงเป็นพระสูตรแรก โดยพิจารณาตามหัวข้อสำคัญในพระสูตรไปตามลำดับ ดังนี้ 1) มิให้โกรธเมื่อมีผู้ติเตียนพระรัตนตรัย และมีให้ยินดีเมื่อมีผู้สรรเสริญพระรัตนตรัย เป็นการเปิดใจให้ผู้เริ่มศึกษาพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธเจ้ามิได้ทรงต้องการการสรรเสริญหรือยอมรับ 2) มิได้ทรงโกรธ หากมีผู้ไม่ยอมรับ ไม่บังคับให้ศรัทธา หากแต่มีเหตุและผลให้ไปพิจารณาเอง จูฬศีล มัชฌิมศีล มหาศีล (ศีลอย่างเล็กน้อย อย่างกลาง และอย่างใหญ่) เนื่องจากศีลเป็นพื้นฐานของการเริ่มฝึกตนในสังคมชาวพุทธตามหลักของไตรสิกขา พระสูตรเรื่องศีลจึงถูกนำมารวมไว้ในพระสูตรตันตปิฎก ที่ฉนิกาย สีลขันธวรรค (เล่มที่ 9) เป็นเล่มแรกในหมวดพระสูตรตันตปิฎก ทิฎฐิ 62 ประการ ซึ่งแจ้งความเห็นที่ผิดทั้ง 62 ประการ เป็นการปูพื้นฐานในการศึกษาพระพุทธศาสนาต่อไปของคนในสังคม ไม่ให้เข้าใจหรือตีความผิดในความเห็นใดความเห็นหนึ่งใน 62 ประการนี้ เพราะทราบแต่เบื้องต้นแล้วว่า สิ่งใดไม่ใช่ความเห็นที่ถูก สิ่งใดไม่ถูกต้อง เป็นการให้ผู้เริ่มศึกษาได้พิจารณาความเห็นเดิมของตนว่าตนเองอยู่ในขอบข่ายของทิฎฐิ 62 ประการนี้ ประการใดบ้างหรือไม่ ทรงตรัสว่า ผู้ที่มีทิฎฐิ 62 ประการนี้ ย่อมได้เสวยอารมณ์จากอายตนะทั้ง 6 (อายตนะ (อ่านว่า อายะตะนะ) แปลว่า ที่เชื่อมต่อ, เครื่องติดต่อ หมายถึงสิ่งที่เป็นสื่อสำหรับติดต่อกัน ทำให้เกิดความรู้สึกขึ้น) มีความยึดมั่นถือมั่นดังปลาที่ติดอยู่ในข่ายผู้ศึกษาจะได้ทราบถึงผลที่เกิดจากเหตุแห่งการมีทิฎฐิ 62

ประการนี้ ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นไปได้ที่จะหลุดพ้นจากข่ายแห่งความยึดมั่นถือมั่นนี้ ถือเป็น การปูทางก่อนที่จะเริ่มต้นศึกษาในหลักธรรมต่างๆ และเพื่อให้เข้าใจในเป้าหมายของพุทธ ศาสนา ซึ่งก็คือความหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นนั่นเอง ด้วยเหตุผลทั้งปวงที่ได้กล่าวมาดังนี้ แล้ว จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะนำพรหมชาลสูตรมาแสดงไว้เป็นพระสูตรแรกในพระ สุตตันตปิฎก เพื่อเป็นทั้งการเปิดใจ และเป็นการปูทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาพระสูตร และ หลักธรรมข้ออื่นๆ ต่อไป

2) ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับศีลและทิวฐิในพระสูตรนี้ เป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชนเพื่อ การมีชีวิตอยู่อย่างอิสรภาพ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่ภิกษุทั้งหลายว่า หากมีใครมาตี เตียนพระรัตนตรัยก็มีให้โกรธ และหากมีใครมาสรรเสริญพระรัตนตรัยก็มีให้ยินดีหรือเลิกลิง จูฬ ศีล เป็นพื้นฐานการปฏิบัติที่ดีของมนุษย์ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิ มนุษยชน ตามคำปรารภในปญญาสากขา ที่ว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่ กำหนดไว้ในปญญา นี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใดๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา การคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ บุคคลใดๆ จะถูกทรมาน หรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษโหดร้าย ฆิตมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้โดยพระพุทธเจ้าได้กล่าวว่าหากมีใครคิดจะสรรเสริญพระพุทธเจ้า แล้ว เพียงแค่สรรเสริญการปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้าในจุฬศีล ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานก็เพียง พอที่จะสรรเสริญแล้ว นอกจากนี้ พระพุทธเจ้ายังสอนให้หยุดการกระทำโดยการไม่ฆ่าสัตว์ และมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งปวง การไม่จองจำ แสดงให้เห็นถึงการไม่กักขัง หน่วงเหนี่ยวอัน เป็นการละเมิดสิทธิในร่างกาย การวางอาวุธ การไม่ฆ่าฟัน การไม่ฆ่าสัตว์ ก็แสดงให้เห็นถึงการ วางอาวุธทั้งหลายที่ใช้ในการนำไปทำร้ายผู้อื่น เพื่อที่ผู้อื่นอยู่อย่างปลอดภัยไม่ต้องกลัวว่าจะมี ผู้ใดหยิบอาวุธขึ้นมาทำร้ายกัน(พระปลัดวัชร วชิรญาณโณ, ,23/9/61,) นอกจากนี้ การสอน ไม่ให้หลงยินดีเพลิดเพลินไปกับคำสรรเสริญชื่นชมนั้น ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำมาปรับใช้ กับชีวิต เพราะหากผู้คนทั้งหลายต่างหลงเพลิดเพลินกับคำชื่นชมแล้ว ก็อาจไม่ทราบถึงความ คิดเห็นอีกด้านหนึ่ง และทำให้เข้าใจผิดไปได้ว่า ตนทำถูกต้องไปเสียทุกอย่าง เพราะสิทธิ มนุษยชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากบริบทในสังคมไม่ส่งเสริมหรือกลายเป็นการขัดขวาง สิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นของคนในสังคม เพราะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนี้จะ เป็นฐานก้าวสู่ขั้นต่อไปในการยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชาติพันธุ์

เพศ ภาษา ศาสนา อุดมการณ์ และความแตกต่างหลากหลายอื่นๆ คำสอนของพระพุทธเจ้าดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเตือนสติและเป็นเสมือนเข็มทิศชี้ทางให้สังคมในปัจจุบันตระหนักและเข้าใจในสิทธิเสรีภาพดังกล่าว(พระปลัดวัชร วชิรญาณ, ,23/9/61)

ความเป็นจริงการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ล้วนมีปัญหามากมาย ทั้งเกิดจากสาเหตุภายใน คือ ตนเอง และภายนอกต่างๆ การรื้อถอนสิทธิมนุษยชน พุทธศาสนาจึงสอนให้รู้จักการปฏิบัติให้อยู่ในศีล แม้ว่าสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีมาแต่เกิดจะถูกนิยามขึ้นเพื่อก่อให้เกิด อิสระเสรีภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์และเพื่อให้มนุษย์ปฏิบัติต่อกันอย่างเคารพ แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์บางคนกลับใช้สิทธิมนุษยชนอย่างไม่ค่อยจะถูกต่อนัก ซึ่งสิทธิมนุษยชนถูกตีความและ นำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดความขัดแย้งตอกันนำไปสู่การเกิดสงคราม มนุษย์บางคนหรือบางกลุ่มนำหลัก สิทธิมนุษยชนไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง มีการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักสิทธิมนุษยชนโดยยึดถือเอา ความคิดว่าตนเป็นฝ่ายที่ถูกต้อง มนุษย์มักยึดเอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักก่อให้เกิดความขัดแย้ง ที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันทางการเมืองและ เศรษฐกิจ สงคราม รวมถึงการที่บางประเทศสะสมอาวุธเพื่อใช้ในการทำสงคราม นอกจากนี้ปัญหา ความไม่เสมอภาคยังคงมีอยู่ในสังคมดังจะเห็นได้จากลัทธิทุน นิยมที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทาง สังคมอย่างชัดเจน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขโดยการที่มนุษย์ในสังคมปฏิบัติต่อกันด้วยความรักและ เมตตาจิต มีศีลธรรม และมนุษย์ควรใช้สติปัญญาพิจารณาว่าควรปฏิบัติต่อกันอย่างไรเพื่อรักษา เสรีภาพของตน ในขณะเดียวกันก็ไม่ทำลายเสรีภาพของผู้อื่นหลักสิทธิมนุษยชนกับหลักศีลธรรมในพรหมชาลสูตร เป็นสิทธิที่มุ่งเน้นถึงการปฏิบัติเพื่อบรรลุผล ด้วยเหตุนี้หลักการทั้ง 2 คือ 1.การไม่กระทำความชั่ว 2.การทำความดี จึงมีจุดนัดพบที่การใช้ สิทธิเสรีภาพออกไปและเป็นการใช้สิทธิที่ถูกต้อ เป็นสิทธิที่มีลักษณะชักชวนให้กระทำ หรือให้พิสูจน์ ตนเองด้วยตนเองเป็นสำคัญ นอกจากนี้เพื่อเป็นหลักประกันของการพิสูจน์ตนเองได้อย่างถูกต้อง คือ ไม่ก้าวก่าย ไม่เบียดเบียนทั้งตนและผู้อื่น ดังนั้นศีลในพรหมชาลสูตร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เป็นสิทธิที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

เอกสารอ้างอิง

- กรมศาสนา. (2530). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไนเจล, วอร์เบอร์ตัน. (2560). เสรีภาพในการพูด: ความรู้ฉบับพกพา. แปลโดย จอมพล พัทธกษัตริย์อิน. กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์. พระไตรปิฎก เล่มที่ 14, 28
- พระพุทธโฆสะ. (2551). คัมภีร์วิสุทธิมรรค. แปลโดยสมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). สิทธิมนุษยชน: สร้างสันติสุขหรือสลาย สังคม. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. (2541). คุณลักษณะพิเศษแห่งพุทธศาสนาเถรวาท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย